

## “Niemcy Środkowe” - Historia rewizjonizmu w AfD

Alternatywa dla Niemiec (Alternative für Deutschland, AfD) powstała w lutym 2013 roku jako odpowiedź na kryzys strefy euro i politykę ratunkową prowadzoną przez rząd Angeli Merkel. Jej założyciele- głównie profesorowie ekonomii, przedsiębiorcy, intelektualiści i byli członkowie CDU oraz FDP byli niezadowoleni z kierunku, w jakim zmierzała Unia Europejska oraz z polityki rządu federalnego wobec zadłużonych państw południa Europy, zwłaszcza Grecji. Najważniejszymi założycielami byli: Bernd Lucke, Konrad Adam i Alexander Gauland. Pierwszy z nich to znany profesor ekonomii Uniwersytetu w Hamburgu, który stał się głównym ideologiem i przewodniczącym AfD. Reprezentował on nurt liberalno-konserwatywny i wolnorynkowy. Konrad Adam- dziennikarz, były redaktor „Frankfurter Allgemeine Zeitung” i „Die Welt”, który akcentował wartości konserwatywne. Alexander Gauland- dawny polityk CDU i wysoki urzędnik w landzie Hesja. Będzie on odpowiedzialny w późniejszym czasie za przeniesienie ciężaru ideowego AfD z gospodarczo-liberalnego w kierunku narodowo-konserwatywnego<sup>1</sup>.

Partia ta jako eurosceptyczny projekt sprzeciwiający się wspólnej unijnej walucie euro, redystrybucji finansowej w ramach UE czy przyjmowaniu migrantów stała się alternatywą zarówno dla działaczy prawego skrzydła CDU jak i jej wyborców. Jednym z kluczowych momentów istnienia nowej siły na niemieckiej scenie politycznej był kryzys migracyjny w 2015 roku zapoczątkowany przez politykę otwartych drzwi Angeli Merkel<sup>2</sup>. Dla wielu działaczy AfD stał się on okazją do wyraźnego przesunięcia partii w prawo. Radykalne skrzydło zaczęło dominować, a tematy narodowej tożsamości, islamofobii i imigracji wysunęły się na pierwszy plan. Obranie takiego kursu przez partię spowodowało wyjście z niej środowisk związanych z Berndem Lucke (w 2015) i Konradem Adamem (2017). W radykalnej retoryce dominowała nieformalna frakcja „Der Flügel”- skupiającej skrajnie prawicowych działaczy, w tym jednego z najradykalniejszych niemieckich polityków- Björna Höckego (nazywany przez historyków „notorycznym antysemitą i rewizjonistą”). „Der Flügel” stał się inkubatorem dla

---

<sup>1</sup> A. Ciechanowicz, *AfD- alternatywa dla kogo?* <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2017-02-10/afd-alternatywa-dla-kogo> (dostęp: 05.07.25)

<sup>2</sup> OSW- Ośrodek Studiów Wschodnich, *Dlaczego Niemcy coraz częściej popierają radykalną AfD? Alternatywa dla Niemiec rośnie w siłę*, <https://www.youtube.com/watch?v=xoF-PeVI6hg&t=191s> (dostęp: 05.07.25)

idei rewizjonistycznych i etnonacjonalistycznych<sup>3</sup>. W 2017 do AfD dołączyła także znana z antypolskich wypowiedzi (potrafiła nawet mówić, że II RP miała zapędy by zdobyć Berlin), szefowa Związku Wypędzonych (Bundes der Vertriebenen)- Erika Steinbach (już w AfD założyła konserwatywny think tank Desiderius Erasmus Foundation, który zdobywając fundusze publiczne normalizuje rewizjonistyczne narracje historyczne<sup>4</sup>). Wszystkie te ruchy zaowocowały szokującym dla Niemców wynikiem wyborczym AfD. Prowadzona przez Alexandra Gaulanda (razem z Alice Weidel) partia osiągnęła bowiem w 2017 roku w wyborach do Bundestagu wynik na poziomie 12,7%<sup>5</sup> co uznano zgodnie za jej wielki sukces.

Jedną z największych sił tej partii oprócz postaw antyimigranckich, antyunijnych i liberalnych gospodarczo okazuje się więc także rewizjonizm coraz chętniej przyciągający Niemców. Już w latach 2016-17 AfD zaczęła otwarcie sprzeciwiać się „kultowi winy” (Schuld kult), domagając się „zakończenia obsesji pamięciowej” o okresie nazistowskim. Wprowadzono wtedy postulat rozszerzenia niemieckiej polityki historycznej, by uwzględniała też „pozytywne” aspekty historii, a nie skupiała się wyłącznie na poczuciu winy. Najaktywniejsza na tym froncie była wymieniona już wyżej frakcja „Der Flügel”. Sam frakcyjny dokument uznawany nieoficjalnie za jej akt założycielski- “Erfurter Resolution” (napisany przez André Poggenburga wraz z Höckem w 2015 r.) zawierał rewizjonistyczne postulaty dotyczące tożsamości i suwerenności niemieckiej<sup>6</sup>. Jej przywódca, wymieniany już, Björn Höcke lubuje się w kontrowersyjnych zwrotach. Za najciekawsze można uznać: „180-Grad-Wende in der Erinnerungskultur” (Zwrot o 180 stopni w kulturze pamięci”) - postulujące właśnie rzeczzone zakończenie „kultu winy” Niemiec za zbrodnie nazistowskie, które relatywizuje Holokaust (pomnik ofiar w Berlinie nazwał on pomnikiem hańby). „Remigration jetzt!” (Reemigracja teraz!) nawołujące do deportacji migrantów i osób z obywatelstwem niemieckim, ale nie-niemieckim pochodzeniem. „Alles für Deutschland”- hasło historyczne SA (Sturmabteilung, bojówki nazistowskie), którego używanie jest zakazane w Niemczech jako symbol nazistowski<sup>7</sup>. Ostry język Höckego i jego środowiska sprawił, że “Der Flügel”

---

<sup>3</sup> A. Ciechanowicz, *AfD- alternatywa dla kogo?* <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2017-02-10/afd-alternatywa-dla-kogo> (dostęp: 05.07.25)

<sup>4</sup> G. Joswig, *Zum Extremismus angestiftet*, <https://taz.de/Politische-Stiftung-der-AfD/!5900074/> (dostęp: 05.07.25)

<sup>5</sup> Redakcja, 6 lutego 2013 założono AfD, niemiecką partię prawicową, <https://historykon.pl/6-lutego-2013-zalozono-afd-niemiecka-partie-prawicowa/> (dostęp: 05.07.25)

<sup>6</sup> Redakcja, *Posłem AfD został działacz znany z wypowiedzi, że „nie wszyscy członkowie SS powinni być uznawani za przestępców”*, <https://dziennikarodowy.pl/poslem-afd-zosny-z-wyposzyse-ss/> (dostęp: 05.07.25)

<sup>7</sup> Wim Lukowsky, *„Alles für Deutschland“: Der Satz hinter Höckes Urteil, den einst sogar die SPD verwendete*, <https://apollo-news.net/alles-fuer-deutschland-der-satz-hinter-hoeckes-urteil-den-einst-sogar-die-spd-verwendete/> (dostęp: 05.07.25)

zainteresowały się służby rządu federalnego. Doprowadziło to do rozwiązania frakcji w 2020 rok<sup>8</sup>, ale wpływy jej szefa i jego środowiska nie osłabły.

Obecnie na czele partii stoi dwóch liderów Tino Chrupalla odpowiadający za wschodnią część kraju oraz Alice Weidel reprezentująca jej zachodnie struktury. Weidel szczególnie zasłynęła w Polsce w 2023 roku, gdy komentując wyniki sondaży poparcie w Niemczech Wschodnich określiła swoją partię jako najsilniejszą w “Niemczech Środkowych” (było to rewizjonistyczne odwołanie do historycznego podziału Niemiec sprzed II Wojny Światowej według którego dzisiejsze zachodnie ziemie były uważane za Wschodnie Niemcy<sup>9</sup>). Weidel i Chrupalla wybrani zostali na przewodniczących w 2022 roku na zjeździe partii. Wszystkie czołowe miejsca w strukturach formacji wygrywali tam kandydaci namaszczeni przez Björna Höcke<sup>10</sup>. Sam nieoficjalny lider w 2024 roku odniósł dla AfD historyczne zwycięstwo wygrywając wybory w Turyngii. Nie został on jednak premierem Landu ze względu na brak możliwości koalicyjnych. W przyspieszonych wyborach do Bundestagu, które odbyły się w lutym 2025 roku AfD prowadzona przez Weidel, będącą oficjalnym kandydatem partii na urząd Kanclerza, uzyskała wynik na poziomie 20,8% i stała się drugą największą partią parlamentu niemieckiego. Wywiad, którego Weidel udzieliła w styczniu 2025 roku portalowi *The American Conservative* pokazuje, że Niemcy pod jej teoretycznymi rządami będą krajem kierującym się ponownie w stronę imperializmu<sup>11</sup>.

Kolejne kontrowersyjne wypowiedzi Weidel, Höckego i reszty partii ukazują niepokojącą tendencję wzrostu rewizjonizmu w retoryce AfD. Pomimo, że partia oddzielana jest dziś od jakiegokolwiek władzy “kordonem sanitarnym” przez resztę politycznych ugrupowań niemieckiego mainstreamu to nie należy bagatelizować jej przyszłego wpływu na działania Berlina. Poparcie dla niej bowiem stale rośnie. W Polsce szczególnie cytaty o

---

<sup>8</sup> Serwis Instytutu Zachodniego 13(136)/2020, <https://iz.poznan.pl/publikacje/serwis/serwis-instytutu-zachodniego-13136-2020> (dostęp: 05.07.25)

<sup>9</sup> K. Ryncarz, *Niemcy: Czy AfD chce rewizji granicy polsko-niemieckiej?* <https://www.euractiv.pl/section/ue-fact-checking/news/niemcy-czy-afd-chce-rewizji-granicy-polsko-niemieckiej/> (dostęp: 05.07.25)

<sup>10</sup> OSW- Ośrodek Studiów Wschodnich, *Dlaczego Niemcy coraz częściej popierają radykalną AfD? Alternatywa dla Niemiec rośnie w siłę*, <https://www.youtube.com/watch?v=xoF-PeVI6hg&t=191s> (dostęp: 05.07.25)

<sup>11</sup> S. Maitra, *‘Slaves Don’t Fight’: AfD’s Weidel Speaks Exclusively to The American Conservative*, <https://www.theamericanconservative.com/slaves-dont-fight-afds-weidel-on-germanys-future/> (dostęp: 05.07.25)

“Niemczech Środkowych”, Maximilliana Kraha, że nie wszyscy SS-mani byli przestępcami<sup>12</sup> czy działania Eriki Steinbach powinny być obserwowane ze zwiększoną uwagą.

## Bibliografia:

Kai Arzheimer, *The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?*  
<https://www.kai-arzheimer.com/afd-right-wing-populist-eurosceptic-germany.pdf>

A. Ciechanowicz, *AfD- alternatywa dla kogo?* <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2017-02-10/afd-alternatywa-dla-kogo>

OSW- Ośrodek Studiów Wschodnich, *Dlaczego Niemcy coraz częściej popierają radykalną AfD? Alternatywa dla Niemiec rośnie w siłę*, <https://www.youtube.com/watch?v=xoF-PeVI6hg&t=191>

G. Joswig, *Zum Extremismus angestiftet*, <https://taz.de/Politische-Stiftung-der-AfD/!5900074/>

Redakcja, 6 lutego 2013 założono AfD, niemiecką partię pravicową, <https://historykon.pl/6-lutego-2013-zalozono-afd-niemiecka-partie-prawicowa/>

Redakcja, *Posłem AfD został działacz znany z wypowiedzi, że „nie wszyscy członkowie SS powinni być uznawani za przestępców”*, <https://dzienniknarodowy.pl/poslem-afd-zosny-z-wyposzyse-ss/>

Wim Lukowsky, *„Alles für Deutschland“: Der Satz hinter Höckes Urteil, den einst sogar die SPD verwendete*, <https://apollo-news.net/alles-fuer-deutschland-der-satz-hinter-hoeckes-urteil-den-einst-sogar-die-spd-verwendete/>

Serwis Instytutu Zachodniego 13(136)/2020, <https://iz.poznan.pl/publikacje/serwis/serwis-instytutu-zachodniego-13136-2020> (dostęp: 05.07.25)

S. Maitra, *‘Slaves Don’t Fight’: AfD’s Weidel Speaks Exclusively to The American Conservative*, <https://www.theamericanconservative.com/slaves-dont-fight-afds-weidel-on-germanys-future/> (dostęp: 05.07.25)

K. Ryncarz, *Niemcy: Czy AfD chce rewizji granicy polsko-niemieckiej?* <https://www.euractiv.pl/section/ue-fact-checking/news/niemcy-czy-afd-chce-rewizji-granicy-polsko-niemieckiej/>

---

<sup>12</sup> Redakcja, *Posłem AfD został działacz znany z wypowiedzi, że „nie wszyscy członkowie SS powinni być uznawani za przestępców”*, <https://dzienniknarodowy.pl/poslem-afd-zosny-z-wyposzyse-ss/> (dostęp: 05.07.25)